

SPECIÁLNÍ PŘÍLOHA

OCELÁŘSTVÍ

Dekarbonizace hutí v Evropě bez státní podpory není reálná. Čeští oceláři hledají inspiraci v Německu

Petr Zenkner
petr.zenkner@hn.cz

Výroba oceli se loni v Česku dostala na historické minimum. Statisticky výrazný propad na pouhých zhruba 2,5 milionu tun nejvíce ovlivnil krach ostravské huti Liberty, která po celý rok 2024 nevyráběla. Jenže pro domácí produkci ocelových tyčí, drátů, kolejnic, plechů nebo trubek není hlavní problém krach jednoho podniku, který jeho kontroverzní majitel Sandživ Gupta „vyždímal“ do poslední kapky. Důvodem, proč je výroba oceli v Česku pod tlakem, jsou přísné požadavky EU na dekarbonizaci, jež vyžadují investice v řádu desítek miliard korun. Oceláři mají navíc konkurenční nevýhodu ve vysokých cenách energií a čelí také levným dovozům oceli z hutí z Asie nebo Turecka.

Podle studie Cevro Univerzity se strategické odvětví českého průmyslu nachází v závažné krizi. Modernizace výroby oceli směrem k nízkoemisním technologiím a investicím do elektrických obloukových pecí, jež vyrábějí ocel ze šrotu a bez využití koksu, je podle studie možná. Stejně jako budoucí využití zeleného vodíku, který se používá pro přímou redukci železa. Hutě v Česku, stejně jako jinde v Evropě, ale na podobné obří investice nemají, protože pokud by se náklady promítly do budoucích cen oceli, nemohly by konkurovat.

Bez státní pomoci to nepůjde

Podle docentky Kláry Čermákové, která zpracování studie vedla, není dekarbonizace hutí v Evropě reálná bez aktivní státní podpory a financování z EU. „Bez toho riskujeme postupnou ztrátu schopnosti konkurovat levné asijské oceli. Klíčové je zajistit rovné podmínky na trhu a podporu inovací,“ řekla Čermáková. Podle studie má podpora ocelářství zahrnovat přímou finanční podporu modernizace výrobních technologií. Dále kompenzace vysokých cen energií a nákladů na emisní povolenky, ale i vytvoření příznivějšího regulatorního prostředí. Další možností je podle analýzy útlum ocelářství, který by měl dalekosáhlé dopady na celou ekonomiku.

Po tom, aby se „něco“ stalo, už několik let volají i šéfové hutních podniků, které se cítí ohroženy. Momentálně největší výrobce oceli v Česku Třinecké železářny (s kapacitou 2,5 milionu tun oceli) je po vyhasnutí vysokých pecí v Ostravě jedinou firmou, která tento tradiční způsob pro výrobu surového železa za pou-

žití koksu využívá. Podobně jako 75 procent hutí na světě. Čtvrtina světové oceli se vyrábí v elektrických obloukových pecích, které jsou emisně méně intenzivní: na tunu surového železa ve vysoké peci vzniká asi 2,3 tuny oxidu uhličitého, v obloukových pecích je to 0,6 tuny. U přímé redukce železa je to jedna tuna CO₂.

Evropským Green Dealem požadované snížení emisí z výroby o 55 procent do roku 2030 bude hutí podle jejich odhadů stát na investicích 25 miliard korun. Nejnákladnější je pořízení elektrické obloukové pece vyrábějící ocel ze šrotu, jejíž ekonomika bez státní podpory nevychází. Třeba německá ocelářská jednička ThyssenKrupp pokryje z dotace téměř tři čtvrtiny nákladů na dekarbonizaci. Od německé vlády a vlády spolkové země Porýní-Vestfálsko ThyssenKrupp pro svoji největší hut v Duisburgu získá státní pomoc 550 milionů eur na dekarbonizaci a 1,45 miliardy eur na budoucí přechod k vodíku.

Podporu jednu miliardu eur dostane i hut Salzgitter, a to na výstavbu nového zařízení na přímou redukci železa, stavbu elektrické obloukové pece a elektrolyzér o výkonu 100 MW. Investice by měla být dokončena během roku 2026. Miliardové podpory získávají také další německé ocelárny. Tamní ocelářský svaz odhaduje celkové náklady na dekarbonizaci do roku 2050 na přibližně 30 miliard eur,

tedy v přepočtu 750 miliard korun. Podpory dostávají hutě také jinde v Evropě, ale i v Japonsku.

Ocel jako strategická surovina

Podle generálního ředitele Třineckých železáren Romana Heideho by při dotaci ve výši tří čtvrtin nákladů, které se jen u obloukové pece odhadují na více než 10 miliard korun, mohla transformace hutě také fungovat. „Daleko lépe si však dokážu představit model, ve kterém by se ocel stala strategickou surovinou a my bychom byli prohlášeni za strategickou společnost,“ řekl Heide.

I zde hledá inspiraci v Německu, kde jde tímto směrem nová vláda kancléře Friedricha Merze. Mimo jiné kvůli potřebám zbrojního průmyslu. Pokud by ze stejných důvodů prohlásila ocelářství za strategický segment a v podobné výši podpořila jeho financování i česká vláda, měla by podle Heideho jistotu, že Třinecké železářny budou „dál plnit státní pokladnu daněmi“.

Největší česká hut má se státem od loňského jara podepsané memorandum, které naznačuje vstřícnost státu k volání posledního tuzemského oceláře. Zatím ale není jasné, jak hodlá stát hutnictví jako obor podpořit.

Třinecké železářny měly předloni tržby necelých 47 miliard korun, čistý zisk byl ale kvůli

vysokým nákladům na energie a celkovému poklesu poptávky pouze 44 milionů korun. To činí ze strany majitelů podobné investice rizikovějšími. Proto Třinecké železářny v dubnu oznámily, že zatím rozjezd projektu elektrické pece o dva roky odkládají. Místo roku 2028 bude hotová nejdříve v roce 2030. Podnik pokračuje v přípravě dílčích projektů dekarbonizace – briketační linky, přechodu z uhlí na plyn či přípojky zvlášť vysokého napětí.

Export oceli do Evropy

Jedním z důvodů posunu dekarbonizace je „rozkvývání“ světový trh s ocelí. Kapacita světových oceláren je 2,5 miliardy tun ročně, tedy zhruba o 600 milionů tun více, než je celková poptávka. Výrazná je role Číny, která vyrobí více oceli než zbytek světa dohromady. Kvůli poklesu poptávky je ale na trhu od loňska zhruba 100 milionů tun volné čínské oceli.

A to ještě před zavedením cel ve výši 25 procent na dovoz oceli do Spojených států. Nová administrativa Donalda Trumpa je zavedla od letošního března a bez výjimek. To je rozdíl oproti roku 2018, kdy Trump zavedl cla poprvé.

Kvůli clům se v USA podle statistik ocelářské organizace Eurofer neudá 27 milionů tun oceli, u nichž hrozí, že zamíří na otevřenější evropský trh. Podle předsedy Euroferu Axela Eggerta současná ochranná opatření (takzvané safeguards) masivní dovoz oceli za nízké ceny zastavit nedokážou. Proto vítá, že Brusel pracuje na jejich revizi. „Evropská komise oznámila, že do třetího čtvrtletí 2025 navrhne novou legislativu. My požadujeme, aby to bylo do července, protože jinak nový systém nebude do konce roku funkční,“ řekl Eggert.

Od ledna 2026 by také měl evropským ocelářům pomoci mechanismus CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism). Tedy uhlíkové clo na ocel pro mimoevropské výrobce, kteří nejsou zatíženi přísnou regulací EU a vysokou cenou emisních povolenek. Podle předpokladů EU by to mělo srovnat konkurenční nevýhodu, již hutě v Evropě mají.

Celková roční produkce hutí v EU byla v roce 2018, před pravidelným cyklickým poklesem, který je normální, celkem 160 milionů tun. Další ochlazení na trhu, které trvá už od druhé poloviny roku 2022 a je ale delší než obvykle. Předloni, kdy se spojila velká nabídka mimoevropské oceli a o dost nižší poptávka ze strany evropských automobilek a stavebníků, vyrobily evropské hutě jen 126 milionů tun oceli. Katastrofický scénář organizace Eurofer předpokládá, že pokud se nic nestane, klesne do roku 2040 produkce evropských hutí na pouhých 40 milionů tun.

S nižšími emisemi. V elektrických obloukových pecích se dnes vyrábí jen čtvrtina světové produkce oceli. Oproti vysokým pecím přitom na tunu oceli produkuje jen čtvrtinu CO₂. Foto: Shutterstock

Martin Knížek

martin.knizek@economia.cz

Produkce oceli globálně stagnuje, v Evropské unii i v Česku klesá

Globální produkce surové oceli se již od roku 2018 pohybuje každoročně okolo hranice 1,9 miliardy tun. Více než polovinu tohoto množství – přes miliardu tun – vyrábí už řadu let Čína. Evropská unie je po Číně a Indii třetím největším producentem, výroba tu ale již od ekonomické krize v roce 2009 spíše klesá a změnu nenaznačuje ani výhled evropské ocelářské asociace Eurofer na letošní rok. Bývalé Československo se až do roku 1990 v produkci oceli pohybovalo okolo 10. místa na světě, ještě v roce 1990 vyrobilo 15 milionů tun. Loňská produkce lehce přes 2,5 milionu tun řadí Česko na 42. místo.

Produkce surové oceli ve světě

(10 největších producentů, v milionech tun)

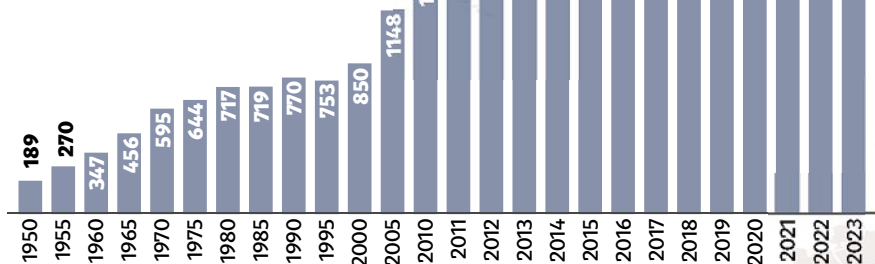
produkce 2024
produkce I.Q 2025
(meziroční změna v I.Q 2025)

celková světová produkce v roce 2024
1884,6
milionu tun

Celková světová produkce surové oceli

(v milionech tun)

Výroba surové oceli v zemích EU v roce 2024

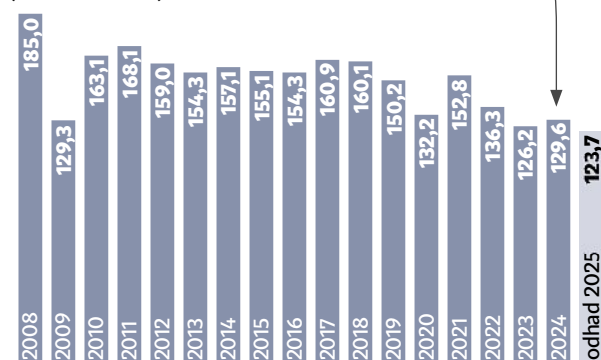
(v milionech tun)

celková výroba v EU v roce 2024

129,6
milionu tun

Celková výroba surové oceli v EU

(v milionech tun)

Portugalsko 1,95

Španělsko 11,87

Francie 10,75

Belgie 7,14

Nizozemsko 6,40

Německo 37,23

Lucembursko 1,82

Rakousko 7,13

Slovensko 0,59

Slovensko 3,87

Česko 2,55

Maďarsko 0,24

Chorvatsko 0,15

Rumunsko 1,36

Bulharsko 0,45

Řecko 1,34

Itálie 20,00

Švédsko 4,02

Finsko 3,66

Polsko 7,11

celkový import do EU v roce 2023

25,6

milionu tun

celkový export z EU v roce 2023

16,3

milionu tun

► Rozhovor

Petr Zenkner
petr.zenkner@economia.cz

Oceláři potřebují dostat zpět peníze za emisní povolenky. Miliardy končí ve státní kase

Evropští oceláři začínají věřit, že Evropská komise konečně bere jejich problémy vážně. Jejich naděje vzbuzuje letos v březnu představený plán pro podporu ocelářského průmyslu. „Obsahuje řadu opatření, která mohou ocelářství skutečně pomoci,“ řekl v rozhovoru Axel Eggert, generální ředitel sdružení evropského ocelářského průmyslu Eurofer. Důležitá je podle něj také právě probíhající revize ochranných opatření (safeguards). „Ta současná nedokážou zastavit masivní dovoz oceli za nízké ceny,“ dodal. Podle Eggerta potřebují oceláři v Evropě jen rovné podmínky a možnost efektivně dekarbonizovat. Za úspěch dekarbonizace bude považovat, pokud hutní průmysl vyrobí zhruba 150 milionů tun oceli ročně. Zatím je to kvůli vysokým cenám energií, povolenek a dovozům o více než 20 milionů tun méně.

V dubnu britská vláda fakticky rozhodla o znárodnění společnosti British Steel. Jak pravděpodobný je podobný krok v EU?

Může se to stát, ale šlo by o naprosto krajní scénář. Cílem evropských ocelářů není státní vlastnictví průmyslu. Potřebujeme jen rovné podmínky a možnost efektivně dekarbonizovat.

Dává vůbec ještě smysl investovat do „oceli“ v Evropě?

Očekává se, že Evropská unie bude ocelářství podporovat, mimo jiné proto, že ocel je potřebná pro obranný sektor. Věřím, že se situace zlepší. Zajímavý mi přijde návrh Evropské komise na vytvoření Dekarbonizační banky. Podle mě by měla financovat především transformaci těžkého průmyslu.

Jak byste měřil úspěch v dekarbonizaci evropské výroby oceli?

V první řadě podle toho, kolik oceli se v Evropě vyrobí a jaké výrobní kapacity zde udržíme. Pro mě je úspěchem, když evropský ocelářský průmysl dokáže vyrobit veškerou ocel spotřebovanou v Evropě – zhruba 150 milionů tun ročně. To by měl být cíl (v roce 2024 činila celková produkce v EU téměř 130 milionů tun – pozn. red.).

Jaké máte očekávání od nové Evropské komise, která v březnu představila Akční plán pro ocel?

Obsahuje řadu opatření, která mohou ocelářství skutečně pomoci. Probíhá revize ochranných opatření, protože ta současná nedokážou zastavit masivní dovoz oceli za nízké ceny. Je to důsledek vládou podporované nadvýroby oceli v Číně a dalších zemích. Komise oznámila, že do třetího čtvrtletí 2025 navrhne novou legislativu. My požadujeme, aby to bylo do července, protože jinak nový systém nebude do konce roku funkční. Od ledna 2026 se zavádí CBAM (mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích – pozn. red.) na dovoz oceli ve výši, kterou platí evropští výrobci. Vedle uhlíkové daně je třeba zároveň řešit vývoz šrotu z Evropy, protože jde o cennou surovinu

pro cirkulární ekonomiku, snižování emisí CO₂ a úspory energie.

Není problém, že EU na jedné straně prosazuje volný obchod, ale zároveň zavádí daň na dovoz oceli? A komise současně zvažuje podporu exportu.

U oceli vyvážené z Evropy by firmy neměly odevzdávat emisní povolenky. Vývoz do destinací s podobnými náklady na CO₂, jako je Velká Británie, by to nijak neovlivnilo. Jinak by to bylo pro země s nižšími environmentálními a klimatickými ambicemi. V takových případech to není v rozporu s pravidly WTO.

Zmínili jste vývoz šrotu jako problém pro hutě, které vyrábějí ocel v elektrických obloukových pecích. Proč je to problém?

Z Evropy se ročně vyveze téměř 30 milionů tun šrotu. V roce 2023 to bylo asi 19 milionů tun šrotu a k tomu ještě deset milionů tun výrobků na konci životnosti plných oceli – vraky lodí, aut nebo elektroodpad. Naši konkurenti si mohou dovolit platit za evropský šrot víc než evropští výrobci, protože nemají stejné environmentální, energetické a sociální náklady a neřeší dekarbonizaci.

Lobbujete za zákaz vývozu šrotu?

Chceme, aby Evropa zůstala otevřeným trhem. Ale jsme proti vývozu šrotu do destinací, kde se zpracovává za nižších environmentálních a sociálních standardů než v Evropě. Myslíme si také, že export šrotu by měl být zatížen clem. Ocelářský šrot je dost zásadní pro úsporu elektřiny. Pokud v Evropě zůstane 30 milionů tun šrotu, ušetří to asi 50 terawatthodin elektřiny při primární výrobě oceli. Téměř tolik, kolik činí roční spotřeba elektřiny v Česku.

Zelená ocel má svou cenu. Auto, které v průměru obsahuje tunu oceli, prodáží zelená ocel asi o 300 eur, říká Axel Eggert, šéf evropského ocelářského sdružení Eurofer.

Foto: HN – Libor Fojtík

Některé druhy oceli, například kolejnice, je obtížné vyrábět v elektrických obloukových pecích. Nevidíte to jako problém pro dekarbonizaci? Že vysoké pece na surové železo z rudy a koksu nelze pro některé produkty nahradit?

Většina hutí postupně přejde z vysokých pecí na technologii přímé redukce (DRI) na bázi vodíku. Začne se zemním plynem a později přejde na vodík. Elektrické obloukové pece v tom hrají důležitou roli. Kvalita oceli je stejná jako z vysokých pecí, pokud použijí pouze vysoce kvalitní šrot. To lze zajistit při sběru a zpracování – například při drcení aut zůstává ve šrotu hodně mědi, což je hlavní přísada v oceli.

Takže není problém, když v Evropě nebudou vysoké pece?

Není. Pokud je k dispozici výroba oceli na bázi DRI nebo kvalitní šrot, dají se nahradit. Nepřítomnost vysokých pecí neznamená konec evropského ocelářství. Na druhou stranu netvrdím, že vysoké pece z Evropy úplně zmizí. Mohou být zachovány například s využitím technologie zachytávání a ukládání uhlíku.

Jak Eurofer hodnotí současný systém obchodování s emisemi? V Česku se ozývají hlasy po zastropování cen povolenek.

Ocelářství nepotřebuje cenové stropy ani masivní dotace, pokud budou odstraněny mezery v CBAM a hutě dostanou zpět na dekarbonizaci výnosy z povolenek, které průmysl zaplatil. Jde o miliardy eur, které končí ve státní kase. Chápu, že pro vlády je lepší cíl 20 integrovaných hutí v Evropě než tlak na dekarbonizaci 150 milionů domácností. Pokud ale státy EU schválily, že sníží emise o 55 procent do roku 2030, proč při veřejných zakázkách vybírají nejlevnější a nejspínavější řešení? Zelená ocel má svou cenu. Například auto obsahující v průměru tunu oceli bude asi o 300 eur dražší, pokud bude vyrobené ze zelené oceli.

Vodík je jedním z nejčastěji zmiňovaných slov v dekarbonizaci ocelářství. Při jakých cenách je reálnou možností?

Aktuálně stojí osm až deset eur za kilogram. Aby měl smysl, potřebujeme cenu pod dvě eura. To vyžaduje nízké ceny elektřiny. Pro přímou redukci by se v přechodném období měl používat zemní plyn a postupně by se do něj přidávalo více vodíku. Díky tomu lze emise z vysoké pece snížit o 60 procent jen použitím plynu. Zatím to ale nejde, protože projekty dekarbonizace financované z EU musí podle zákona využívat zelený vodík. To nedává smysl, pokud je cena vodíku příliš vysoká, a navíc není dostupný. I zemní plyn je ale aktuálně příliš drahý.

Ceny elektřiny jsou nyní kolem 100 eur za megawatthodinu. Jaká je přijatelná cena pro ocelářství? Asi poloviční?

Nejsem na to expert, ale odhaduji, že musí být pod 50 eur.

V březnu zasáhlo hutnictví v Evropě zavedení cel 25 procent na dovoz oceli do USA. Jaký dopad od Trumpových cel očekáváte?

Když to Trump udělal v roce 2017, Evropa vyvážela do USA asi 4,8 milionu tun oceli. Postupně se objevila řada výjimek, a to za Trumpa i za Bidena. Celkový pokles vývozu oceli tak byl pouze milion tun. V nejnovějších letech ale už žádné výjimky nejsou. Ještě větší problém pro evropské oceláře je masivní přesměrování obchodu, protože vývozci po uzavření trhu v USA hledají jiné otevřené trhy. Jedná se o 27 milionů tun oceli. A neotvřenější trh s ocelí na světě a největší světový dovozce oceli je EU. Na posledním jarním zasedání OECD zaznělo i další riziko. Zejména Čína, ale i další země vyvážejí stále více oceli prostřednictvím výrobků obsahujících ocel – aut, elektroniky, jejich dílů a podobně. Trumpova cla platí také na tyto výrobky. Takže nejde jen o hutě, ale i o automobilky, výrobce elektroniky a jejich dodavatelský řetězec.

► Rozhovor

Jan Brož
jan.broz@economia.cz

Největší investici do dekarbonizace jsme zastavili. Kdybychom náklady přenesli do cen, končíme, říká šéf Třineckých železáren

Podle šefa Třineckých železáren Romana Heideho splní poslední tuzemská huť podmínky Green Dealu a do roku 2030 sníží produkci emisí o 55 procent ve srovnání s rokem 1990. Práce na největší dekarbonizační investici v podobě elektrické obloukové pece za více než deset miliard korun se však pro tuto chvíli zastavily.

V době, kdy na sektor dopadá kombinace nízké poptávky, levnější a emisní povolenkou nezátížené mimoevropské konkurence i cel amerického prezidenta Donalda Trumpa, by Třinecké železářny takto obří projekt nemusely ustát. „Náklady bychom museli promítnout do cen. A pokud bychom to udělali, tak končíme, protože neprodáme ani kilo oceli,“ vysvětluje Heide. Ten apeluje na stát, aby ocelářství po vzoru Německa prohlásil za strategický obor, což by pomohlo nejen zafinancovat nákladný přechod na nízkoemisní výrobu, ale i zajistit Česku dodávky strategických materiálů v nejistém světě.

Krize v odvětví přitom přetrvává už dva roky a podle Heideho je konec nadále v nedohlednu. Podniku s roční produkcí 2,5 milionu tun oceli se přesto podařilo díky úsporám uzavřít loňský rok v černých číslech.

Situace evropského ocelářství není jednoduchá, vy sám jste loni mluvil o stagnující poptávce i cenách. Jak hodnotíte probíhající rok? Lze pozorovat třeba jen mírné náznaky zlepšení?

Situace, která je nyní na trhu, se objevovala i v minulosti. To není nic překvapivého. Dříve však cyklicita měla daleko kratší periodu a na to jsme byli zvyklí. Nicméně nyní už dvouletá krize dál přetrvává a pokračuje, což nás už opravdu drtí. Nevíme, kde má konec, a to je velký problém.

A důvody?

Stále stagnují základní obory, ze kterých pochází naši odběratelé. To znamená automotive a stavebnictví. Spousta závodů, které naši ocel spotřebovávaly, utlumily nebo ukončily činnost nebo byly přesunuty mimo Evropskou unii. A samozřejmě se do EU dál dostává ocel z mimoevropských zemí, která je lacinější.

Dodáváte ale také hodně oceli třeba pro využití na železnici. Je tam situace lepší?

Ano, železnice a trubky jsou segmenty, které jsou na tom relativně dobře. Relativně znamená, že co se týče cen, tak zdaleka nedosahujeme na úroveň roku 2022, ale oproti ostatním je tam situace mnohem lepší.

Čím to je?

Železnice se modernizuje, byť na můj vkus pomaleji, než bych očekával, a to především v oblasti vysokorychlostních tratí, na které jsme mimořádně dobře připraveni. Se společností DT jsme vyvinuli vysokorychlostní výhybku, kterou odléváme částečně u nás na slévárně. Také v segmentu trubek děláme stále nové

produkty a zároveň zakolísání Liberty otevřelo určitou díru na trhu.

Takže vám pád ostravských hutí pomohl?

Je to dvousečné. Na Liberty bylo navázáno spousta specializovaných dodavatelských firem pro hutnictví, které dodávají i nám. Spolu s Liberty se i tyto firmy dostaly do problémů a nejsou schopny plnit závazky ani vůči Třineckým železárnám. A to je problém.

Co to je typové za dodávky?

Například speciální hořákové systémy, vyzdívky, ventily. Takových firem není na trhu mnoho, a pokud jim Liberty dluží obrovské peníze, tak nemohou dodávat. My jsme s těmito firmami uměli spolupracovat. Dnes musíme na trhu v Evropě hledat jiné firmy a s tím přichází nárůst cen a nejistota.

Stále stagnují základní obory, ze kterých pochází naši odběratelé. To znamená automotive a stavebnictví.

Velké téma posledních měsíců je také zavedení cel na dovoz do USA. Co to pro Třinecké železářny znamená?

Primárně to pro nás není zase tak velký problém, protože nemáme zásadní odbyt v USA. Ale sekundárně to komplikace je, protože firmy dodávající do Ameriky se budou snažit udát přebytek jinde. A jednou z ideálních oblastí je Evropa, která si svůj trh dostatečně nechrání, což znamená větší tlak na nás.

Předloni Třineckým železárnám výrazně klesl zisk z 2,4 miliardy korun na 44 milionů. Výsledky za loňský rok budete teprve zveřejňovat, můžete však dát aspoň obecný komentář, jak se problémy, které popisujete, na nich odrazí?

Díky masivním úsporám a rozhodnutím, které přinesly snížení nákladů na provoz, bude výsledek za rok 2024 výrazně lepší než za rok 2023. Budeme v černých číslech, jsme firma, která vydělává a platí daně státu.

K jakým úsporám jste přikročili?

V celém technologickém procesu se snažíme najít slabá místa a ta odstranit. Primárně jde o energii, instalujeme třeba nová LED světla. Pečlivě hlídáme vstupy, jako jsou plyn, elektřina, voda a vzduch, a hlídáme si samozřejmě také náklady na zaměstnance či externí společnosti. A pak je to samozřejmě robotizace a automatizace, před pár dny jsme ve Studénce otevřeli plně automatizovanou linku za 300 milionů korun.

Celkově musíte ale investovat mnohem více než 300 milionů korun, a to do dekarbonizace. Máte v tomto ohledu připravenou řadu projektů, které mají snížit produkci emisí, a splnit tak požadavky Green Dealu. Mezi nimi paroplynovou elektrárnu, novou briketační linku a především elektrickou obloukovou pec, která bude nejdražší položkou. V jaké fázi jsou?

Je třeba to rozdělit a bavit se o projektech, které Třinecké železářny rozvíjí, a o těch, které to nedělají. Mezi investice, které společnost rozvíjí a zároveň jsou přínosem pro dekarbonizaci, patří paroplynový cyklus. Ten probíhá, investujeme do něj a plánujeme dokončit do roku 2028. Přinese nám to snížení emisí CO₂ o 250 tisíc tun ročně. Dnes na jednu tunu vyrobené oceli vytváříme 1,2 tuny CO₂, což znamená velmi výrazný pokles oproti roku 1990 a do roku 2030 jsme si jisti, že závazky Green Dealu splníme.

A další projekty?

Také briketační linka je v plném běhu, na začátku roku 2027 by měla začít chrlit brikety. Tím dojde k úspoře 70 tisíc tun CO₂, což lze srovnat s odstraněním 19 tisíc vozů Škoda Octavia ze silnic. Další ekologické investice jsou odprašení elektroodlučovačů a samotných pecí. To je podle mě pro lidský organismus daleko nebezpečnější složka než CO₂. Jde o investici za více než miliardu, která bude hotová do roku 2028.

A pak je to projekt, který nás nijak nerozvíjí, a to je elektrická oblouková pec. Ten se skládá ze tří částí, tedy z přívodu elektřiny, samotné pece a šrotiště. V tuto chvíli realizujeme přívod elektřiny, kde máme vykoupené pozemky a také na projektu šrotiště dál pracujeme. Jediné, na čem nepracujeme, je samotná elektrická oblouková pec.

Proč?

Nákladovost je obří. Celkové náklady transformace dosahují výše jedné miliardy eur a oblouková pec je z toho dominantní položka. Nemáme přitom podporu, abychom po spuštění pece mohli fungovat. Náklady bychom museli promítnout do cen, a pokud bychom to udělali, končíme, protože neprodáme ani kilo oceli.

Proč investice do elektrické obloukové pece Třinecké železářny nikam neposouvá? Měl jsem za to, že umožňuje třeba ve větší míře využívat šrot a může mít i další přednosti. Není to tedy tak?

Bavíme se o dvou rozdílných technologiích. Buď můžete vyrábět papír z recyklovaného papíru, nebo buničinu ze dřeva, tedy ze základního materiálu. My provádíme to druhé s ocelí, jejíž úroveň je pak nejvyšší. Pokud bychom přetavovali šrot, tak budeme pořád a pořád potřebovat další šrot. Je to přitom velmi volatilní komodita a Evropa nemá žádnou koncepci, která by říkala, že šrot je strategická surovina. Desítky milionů tun šrotu ročně jsou proto vyvezeny mimo EU, hlavně

do Turecka. Při jeho zpracování navíc nevzniká žádná přidaná hodnota, tedy že by výroba probíhala rychleji nebo kvalita byla vyšší. Právě naopak. Když se v obloukové peci nataví balastní prvky, například měď, tak už je nelze odstranit a zůstanou v oceli, což snižuje její mechanické vlastnosti. Ve vysoké peci se žádné balastní prvky nenabalují, protože se v ní nevyrábí ocel, ale čisté železo, a z toho se teprve pak tvoří ocel.

Uváděli jste, že budete potřebovat minimálně 70procentní dotaci, abyste investici do pece mohli realizovat. Takže nyní vykážete, zda se vám takovou podaří získat?

Podívali jsme se po trhu, jak si stojí naše konkurence, jež má v Německu dotaci ve výši 74 procent investice. Pokud i my dostaneme 74 procent, tak jde o číslo, díky kterému bychom mohli fungovat. Daleko lépe si však dokážu představit model, ve kterém by se ocel stala strategickou surovinou a my bychom byli prohlášeni za strategickou společnost. Nová německá vláda se v programovém prohlášení dohodla, že ocel strategická bude a podle toho se vláda bude chovat k výrobcům. Dokážu si proto představit, že i naše vláda by elektrickou obloukovou pec prohlásila za strategický projekt, který kompletně zafinancuje. Vláda by měla jistotu, že investuje někam, kde to má smysl, a my bychom mohli dál plnit státní pokladnu daněmi.

Tím, že by se ocel stala strategickou surovinou, by se pak obešlo riziko nařčení z nedovolené státní podpory?

Přesně tak. Dnes se zároveň bavíme o obraně a možném konfliktu a já se musím ptát, jak by vypadala naše reakce v případě nějakého napadení? V první řadě by přišly útoky na infrastrukturu, třeba železnici. A myslíte, že vám někdo dodá během války koleje, šrouby nebo dráty pro železnici? Těžko, ale my jsme schopni to do 72 hodin začít plnit. Nehledě na to, že ocel je základním materiálem pro výrobu zbraní. Jsme jediní v republice a mělo by na nás být pohlíženo jako na strategickou společnost. Vezměte si i příklad z Velké Británie.

Myslíte British Steel?

Čínský investor řekl, že tam ukončuje výrobu, a britská vláda v rekordně krátkém čase rea-

Nová německá vláda se v programovém prohlášení dohodla, že ocel bude strategická surovina a podle toho se vláda bude chovat k výrobcům.

Foto: HN – Jiří Zeržob

govala tak, že ocelárny převzala. Další příklad je společnost U. S. Steel, jejíž prodej japonské Nippon Steel zamítli jak bývalý prezident USA Joe Biden, tak nyní i jeho nástupce Donald Trump, protože ocelárny považují za strategický obor, o který nechtějí přijít.

Z jakých zdrojů by případná dotace na obloukovou pec mohla přijít?

Nevztahoval bych to k žádnému fondu, ale existují zde povolenky, které po celou dobu platíme. Když stály pět eur, tak to byla přijatelná cena. Pak se staly předmětem obchodování a dneska se jejich cena pohybuje kolem 70 eur. Loni byla dvakrát 90 eur a očekává se, že po snížení přidělu to bude 100 eur a více. Povolenky se přitom zavedly, aby se průmysl dekarbonizoval a snižoval emise. Je to tedy přesně ten nástroj, jehož příjem bychom měli na dekarbonizaci deponovat. Může ale jít i o nějakou formu úlevy daní. Když v Americe investujete, tak po dobu investice vám buď úplně uleví od daní, nebo je významně sníží. Je to tedy zcela legitimní požadavek, v Česku ale vůbec není vůle o něm diskutovat. Další možný zdroj je, pokud bychom se stali strategickou společností i pro obranu. I ministerstvo obrany disponuje nějakým rozpočtem, do kterého bychom mohli být vtaženi. Takže myslím, že možností je dostatek.

Kolik je roční náklad Třineckých železáren na povolenky?

Nevím, kolik to letos bude, a to je právě to těžké. Můžu si spočítat roční produkci 2,5 milionu tun oceli krát 1,2 CO₂ na tunu. To jsou tři miliony. Pak si napíšu, že jedna tuna CO₂ bude stát třeba 50 eur. To si vynásobím a řeknu si: super, to bude úspěšný rok. Jenže povolenky nakonec budou stát 70 eur. Rozdíl 20 eur na třech

Roman Heide (48)

■ Do pozice předsedy představenstva a generálního ředitele Třineckých železáren přišel v dubnu 2023 z plzeňské firmy ŠMT, která vyrábí a montuje těžké horizontální frézovací a vyvrtávací stroje.

■ Celý kariérní život se pohybuje v průmyslu. Má zkušenosti z velkých tuzemských ocelářských podniků jako Pilsen Steel a Vítkovice Heavy Machinery a rovněž z velké britské strojírenské firmy Sheffield Forgemasters.

milionech je 1,5 miliardy korun a rázem se dostaneme mimo výsledek. A to nemluvíme o cenách energií. Jsme země s nejvyššími cenami energií. Němci třeba nemusí platit příspěvek na POZE (příspěvek na podporované zdroje energie, který je částí regulované složky ceny – pozn. red.), my ano. Cena energie je zhruba 130 eur za megawatthodinu a 40 eur z toho dělá POZE. Pokud by toto nebylo, tak bychom nebyli odkázáni na to, že nám stát musí nějakým způsobem pomoci.

Pokud by třeba jako v Německu vzal stát na sebe poplatky na POZE, tak ten náklad stejně nezmizí. I v Německu se horlivě diskutuje o tom, jak významně zatěžuje státní rozpočet.

Tím se ale točíme v kruhu a ten nás vrací zpět k povolenkám. U nás se stále ještě hodně elektřiny vyrábí v uhelných elektrárnách, které také musí platit povolenky. A stejně jako já, ani šéf uhelné elektrárny neví, kolik povolenka bude stát. Kdyby to věděl, má fixní cenu, kterou si umí představit, a dala by se tak regulovat cena elektřiny.

Takže trvalé řešení drahých energií je v reformě trhu s povolenkami?

Přesně tak. V roce 2022 zaplatily Třinecké železáreny za energie celkově 5,89 miliardy korun a o rok později 8,65. Tedy téměř tři miliardy navíc. Loni to bylo trochu méně, ale ne o moc. A abychom se udrželi v černých číslech, museli jsme udělat opatření, prostřednictvím kterých jsme jenom na energiích ušetřili dvě miliardy. Byli jsme přitom nadšení, když byl zveřejněn balíček Clean Industrial Deal. Ten obsahuje doporučení jednotlivým vládám, aby svou vlastní formou podpořily energetiku a snížily náklady. Byli jsme rádi, že se vládám uvolnily ruce a že zareagují, bohužel nic takového se nestalo. Hájím sektor ocelářství, ale stejný problém mají přitom cementáři, skláři a další odvětví. V roce 2027 se sníží přiděl povolenek, zvýší se jejich cena a tím se zastaví i trh se stavebnictvím, což je pro nás klíčový obor.

Proč se stavebnictví zastaví?

Stavatel rodinného domu nebude mít sílu nakoupit si cement, který bude stát třikrát tolik. Developer bude mít rozpočet na projekt třeba miliardu korun a to mu najednou vyskočí o 500 milionů. Budou mít lidé finanční sílu to zaplatit? To bude začarovaný kruh. Bude třeba opravit mosty, dálnice. Co to udělá s rozpočtem?

V přípravě jsou přesto některá opatření, která mají evropskému ocelářství pomoci. Od příštího roku by měli dovozci produktů ze zemí bez emisních povolenek začít platit CBAM neboli uhlíkové clo. Vůči systému panovala značná kritika a aktuálně prochází revizí, přesto, co od zavedení cel pro mimo-evropské výrobce očekáváte?

Je správný krok udělat revizi. Chválím prvotní myšlenku, ale výsledek by nedosáhl kým-

Myslíte, že vám někdo dodá během války koleje, šrouby nebo dráty pro železnici? Těžko, ale my jsme schopni to do 72 hodin začít plnit.

ných cílů. Popis uhlíkové stopy v produktech je definován poměrně vágně, obecně. Pokud například bude někdo vyrábět v té části planety, kde 340 dní v roce svítí slunce, bude mít solární energii, obloukovou pec a vyrábět ocel, kterou sem přivezete a budete deklarovat, že je zelená, tak není šance, že by cokoli musel platit. Tím pádem CBAM vytlačuje průmysl z našeho klimatického pásma. A druhá věc je, jak se bude kontrolovat, že ocel je skutečně zelená? Spíš se to kontrolovat nebude.

Zároveň se mluví o zavedení takzvaných Green Leads Markets, tedy povinnosti třeba ze strany automobilek nebo veřejného sektoru nakupovat zelenou ocel. Jak to hodnotíte?

Pokud bychom dekarbonizaci promítli do ceny oceli, tak si ji nikdo nekoupí. Všichni nakupují výhradně podle ceny, a kupují si proto ocel čínskou, indickou a obecně asijskou, která je vyráběna s pomocí zdrojů, jež tady nechceme, a to není fér. Přesto si nejsem schopen představit, že by taková povinnost vznikla. To jsme tady už měli před 40 lety a nemyslím si, že je to správný směr.

► Anketa

Poptávka po oceli se mírně zvýšila, levnější asijská konkurence ale nespí

Jan Brož
jan.broz@hn.cz

Rostoucí asijská konkurence, celní války či povinnost nákladné dekarbonizace: evropský ocelářský průmysl včetně českého čelí tlakům na několika frontách zároveň. Řešení sice existují, ale rozhodně ne snadná a vládám se proto do nich moc nechce. Navzdory náznakům mírného zlepšení proto dlouhodobě vyhlídky sektoru nejsou příliš příznivé.

Hospodářské noviny proto požádaly tuzemské experty o odpověď na následující otázky:

1.

Jak hodnotíte současnou situaci ocelářského průmyslu?

2.

Co dělat s vysokými cenami energií, které výrazně snižují konkurenceschopnost evropských firem?

Petr Dufek
hlavní ekonom, Creditas

1. Poslední tři roky zažívá výroba kovů v celé EU výrazný útlum. Kumulovaný pokles reálné výroby kovů dosáhl po roce 2021 celkem 11 procent, u nás dokonce 27 procent, když navíc skončil jeden velký ostravský producent. Oživení poptávky je zatím jen velmi pozvolné. Reálně může přijít teprve až s investicemi veřejného a soukromého sektoru. A jak je vidět, EU není zrovna atraktivní investiční oblast v důsledku expandující byrokracie, regulací a všeobecného tlaku na prosazování „zelených“ cílů. Když se k tomu připočte tlak ze strany asijských vývozců, nebudou mít výrobci na různých ustláno ani letos.

2. Pokud má evropské hospodářství vyrábět takzvané bezemisné, potřebuje v první řadě obrovské investice do změny výroby. Zároveň bude nutné vytvořit i dostatečné kapacity bezemisních energií, což je s ohledem na velikost spotřeby ve výrobě kovů poměrně abstraktní požadavek. V každém případě náklady na tyto energie spolu s potřebou investic budou dál snižovat konkurenceschopnost evropských výrobců na domácím i zahraničním trhu. Asi nelze předpokládat, že země mimo EU budou nadšeně nakupovat drahou evropskou ocel se zeleným příběhem. Pokud si EU bude svůj trh více chránit před levnou konkurencí, musí počítat s tím, že ceny vlastní produkce budou za takových podmínek vyšší. Vše samozřejmě záplatí evropský zákazník, v konečném důsledku spotřebitel. Ať už si půjde koupit auto nebo byt.

Jiří Franta
expert na energetiku a ocelářství,
McKinsey & Company

1. Rok 2025 přináší první známky mírného oživení poptávky po evropské oceli, nicméně

celková situace zůstává složitá a poptávka je stále pod úrovní před pandemií. Očekáváme meziroční růst, ale jen mírný. Poslední dobou je výhled revidován většinou směrem dolů, sentiment není dobrý. Sektor nadále čelí silné globální konkurenci.

2. Ceny energií skutečně patří mezi největší překážky konkurenceschopnosti evropského ocelářství, protože jsou výrazně vyšší než v jiných regionech. Řešení není však jednoduché, neboť v krátkodobém horizontu jde o přímý konflikt dvou zásadních agend EU – zvyšování konkurenceschopnosti a dekarbonizace. Propojení těchto dvou agend je pro EU nyní jednou z největších výzev. Cílená státní podpora pro energeticky náročný průmysl a podpora modernizačních investic mohou být opatření, která pomohou překlenout nejnáročnější období.

Radek Špicar

viceprezident pro
hospodářskou politiku a export,
Svaz průmyslu a dopravy

1. Evropské ocelářství zažívá jedno z nejtěžších období za poslední dekády. Výroba v EU klesla o 30 procent na historická minima a podniky čelí extrémně silné konkurenci z mimoevropských zemí, především z Asie. Na trhu tak soupeří firmy zatížené vysokými ekologickými náklady a drahou energií s výrobci, na které se žádná dekarbonizační pravidla nevztahují.

2. Za největší překážku dalšího rozvoje ocelářství v Evropě považují ceny energií. Geopolitická situace přitom jasně ukazuje, že důležitou součástí naší odolnosti musí být i naše schopnost ocelářství v Evropě udržet. Bez něj nebudeme schopni znovu postavit na nohy náš obranný průmysl, který teď bude hrát důležitou roli. Ocel přitom zůstává strategickou surovinou pro obranu a suverenitu, dopravu, stavebnictví, energetiku. Pokud má být zelená

transformace úspěšná, musí se stát průmyslově a ekonomicky realizovatelnou – nejen environmentálně žádoucí.

Marcela Kubalová
předsedkyně představenstva,
Ocelářská unie

1. K oživení poptávky v EU bohužel nedošlo. I když v březnu bylo ve světě vyrobeno 166 milionů tun oceli, což představuje meziroční nárůst o 2,9 procenta, EU se oživení netýká. Naopak například Německo zaznamenalo významný propad produkce o 11,7 procenta. A ani ostatní země EU na tom nejsou dobře, jelikož celková výroba v EU od počátku roku meziročně klesla o 2,5 procenta. Společně tak se zbývajícími zeměmi Evropy a Středním východem má EU prozatím nejhorší bilanci na světě. Pro dokreslení situace bych uvedla, že v posledních měsících stabilně největšího růstu dosahuje Indie, což se potvrdilo i v březnu, kdy zde rostla výroba meziročně o sedm procent. Zákazníka nezajímá, jak je vyrobená ocel „zelená“, zajímá ho, kolik stojí.

2. Určitě souhlasím. V EU máme energie tři- až pětikrát dražší než jinde ve světě. Řešení zde jsou, jen se do nich nikomu moc nechce. Jsou to ceny povolenek, se kterými se obchoduje a jejichž cena stále roste. Pokud nedojde k jejich zastropování na rozumnou úroveň a neomezí se obchodování s nimi, může se cena energií ještě zvýšit. Jenomže cena energií je jen jedna z problémových položek v ceně výrobků. Další jsou náklady na dekarbonizaci, ke které jsou podniky nuceny evropskou legislativou. Firmám ty investice nedávají žádný ekonomický smysl. Těmito investicemi se sníží uhlíková stopa, což je určitě dobře, ale firmy uvažují jako obchodníci. Pokud máte investovat stovky milionů eur do dekarbonizace, musíte vědět, zda a kdy se vám ta investice vrátí. A pokud je návratnost stovky let, přičemž životnost technologie je jen desítky let, mají majitelé firem oprávněné pochybnosti o logice takové investice.

Marie Vopálenská
generální ředitelka,
Asociace podniků českého
železničního průmyslu (ACRI)

1. Ocelářství v Evropě nadále čelí výzvám spojeným s poklesem poptávky v předchozích letech, nízkými cenami oceli způsobenými nerovnou asijskou konkurencí a růstem nákladů na energii. Na evropský trh směřuje ocel ze třetích zemí – zejména z Asie –, většinou s ekologicky a sociálně problematickou výrobou, která je navíc prodávána za podnákladové ceny díky nejrůznějším typům nedovolených státních podpor. Přesto zůstává ocel klíčovými pilířem nejen českého průmyslu, ale i železniční výroby. Výrobci kolejových vozidel, kolejnic či výhybek jsou na kvalitní domácí ocel naprosto odkázáni.

2. Ceny energií – zejména bezemisních – jsou pro evropské ocelárny jedním z hlavních limitujících faktorů. Přechod od tradiční výroby k nízkoemisní produkci, například pomocí elektrických obloukových pecí, s sebou přináší dramatický nárůst spotřeby elektřiny. Železářny v ČR odhadují, že jejich spotřeba vzroste o desítky procent jen díky jednomu transformačnímu projektu. Bez zajištění dostatečného množství bezemisní elektřiny za konkurenceschopné ceny se evropské ocelářství – a tím i železniční průmysl – ocit-

ne v nevýhodě vůči mimoevropským konkurentům, kteří podobná pravidla nemusí dodržovat. Řešení vidíme v kombinaci státní podpory přechodu na nové technologie, regulace trhu s energiemi a přenesení výhod nízkouhlíkové energie na průmyslové spotřebitele a také ochrany trhu před dumpin- govým dovozem.

Martina Krásnická
vedoucí katedry ekonomie
a managementu, CEVRO

1. Situace v ocelářství zůstává složitá. Krize není jen evropským problémem – globálně kapacity výrazně převyšují poptávku. Světová výroba oceli činí zhruba 1,9 miliardy tun ročně, přičemž kapacity dosahují 2,4 miliardy tun a výstavba dalších pokračuje. Významný podíl na trhu má Čína, která je schopna vyprodukovat až 1,4 miliardy tun oceli ročně. Reálně však – vzhledem ke světové poptávce – vyrábí přibližně miliardu tun, a to často za netržních podmínek díky státní podpoře a subvencím. Evropské ocelářství tedy nadále čelí problému i kvůli nadbytečné nabídce na světovém trhu a neférové konkurenci.

2. Úspěšné ekonomiky jsou postaveny na dostupných a stabilních dodávkách energie a Evropa je na tom v tomto směru špatně. Z pohledu ekonomy je ideální řešení především věcné a systémové. Je nutné přehodnotit současné nastavení ekologických daní, které prostřednictvím umělého zdražování energií oslabují evropskou výrobní základnu a podkopávají její hospodářskou suverenitu. Vedle toho je klíčové investovat do inovativních a úspornějších technologií výroby oceli, které budou zohledňovat specifické geografické a infrastrukturní podmínky jednotlivých evropských zemí a zároveň zajistí návratnost těchto investic.

Tadeáš Rulík
projektový manažer a analytik
výzkumného oddělení,
Institut cirkulární ekonomiky

1. Podle dat Euroferu v roce 2024 došlo k poklesu spotřeby oceli v EU o 3,3 procenta, a to především kvůli nižší poptávce ze dvou pro ocel nejdůležitějších spotřebitelských odvětví: stavebnictví a automotive. Pro rok 2025 se v únoru ještě předpokládalo oživení, ale mírnější, než ukazovaly dřívější předpovědi. Lze tedy říct, že nepříznivá situace pro evropský ocelářský průmysl trvá.

2. Za Institut cirkulární ekonomiky se zabýváme zejména dekarbonizací ocelářství a podporou nízkoemisní výroby oceli. V kontextu balíčku Fit for 55 a aktualizace systému obchodování s emisními povolenkami (ETS) se zvýšil cíl EU na snížení emisí CO₂ ze sektorů ETS do roku 2030 na 62 procent oproti roku 2005. Evropské ocelářství tedy musí rychle snižovat své emise, přičemž existují v zásadě dvě hlavní cesty. První je snížení emisí v primární výrobě cestou přímo redukování železa s využitím vodíku. Druhou je přechod na výrobu recyklované oceli tavením šrotu v elektrických obloukových pecích a s využitím bezemisní elektřiny. V prvním případě je spotřeba elektřiny ve srovnání se stávající primární výrobou ve vysokých pecích až desetkrát vyšší, v případě obloukových pecí dva- až třikrát vyšší. Při tak skokovém nárůstu poptávky po elektřině zůstávají vysoké ceny energií jednou z hlavních překážek snižujících konkurenceschopnost evropského ocelářství.

